

חינוך לחיים

פרשת חוקת

"זאת חוקת התורה" – מסופר במשפחתנו על דודי זקני ר' אברהם יעקב קיש ז"ל שהיה עם האדמו"ר בעל ה"שפע חיים" מצאנז, במחנה המוות ועל אף כל התלאות והקשיים היה שקוע בלימוד כמעט כל שעות היממה, ובפרשתנו שאל, מדוע כתוב כאן "זאת חוקת התורה" היה מספיק לכתוב חוקת התורה בלי "זאת"? והסביר שיש בפס' רמז לשלושה דברים המועילים לזיכרון: א'. שיחזור על לימודו מאה ואחד פעמים. ב'. שיצייר שם הוי"ה מול עיניו בשעת הלימוד. ג'. שילמד בקול רם וישמיע לאוזנו. וזה הרמז כאן בפסוק:

"זאת" ר"ת זכור אל תשכח,

"אשר צוה" בגימטריה מאה ואחד. (אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחד.)
"ה" שתצייר שם הוי"ה מול עיניך, (בפרט שיודע ששכינה כנגדו והקב"ה מקשיב לכל מילה שאומר שהרי כל תלמיד חכם שיושב וקורא ועוסק בתורה – הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עימו)
"לאמר" – שתגיד בפה ובקול, (ובין שלל המעלות בכך נוסף את לשון הגר"ח וולאזין "כי הפה הוא כאצבע מרגיש הפגימה – כן מדי דברו – הפה מרגיש פגימת השכל כציפורן פגימת הסכין)
ואם שלוש אלה תעשה לך, לא תשכח לימודך. (הובא בספר לפיד האש)

וכבר מסופר על הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע שנכנס אליו פעם בחור לקבל ברכה, ובין הדברים שאלו הרבי: אם הוא לומד ומה הוא לומד, משהשיב ונקט לו את המסכתא שהוא עוסק בה, שאלו הרבי: האם הוא גם רגיל לחזור על תלמודו, ענה לו הבחור: לא! אני סומך על זכרוני החזק ולכן הנני משקיע בלימוד. נענה אליו הרבי ואמר: "בני יקירי, הלומד ואינו חוזר הוא גרוע יותר ממי שאינו לומד כל עיקר. והוא דבר פלא, כי היצה"ר מניח לאדם שילמד אבל אינו נותן לו לחזור על תלמודו, כי הוא יודע שבחזרה תלוי הכל! ומה הנך חושב המשיך הרבי ואמר: מה הטעם שעם ישראל נוהג מנהג ישראל תורה שביום טוב של 'שמחת תורה' נוהגים לחזור פעמים הרבה על החלק הראשון שבפרשת "וזאת הברכה", אלא ללמדניו שיעקר לימוד התורה היא "החזרה", לחזור עוד פעם ועוד פעם...

ונוסיף "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" אין אוהל אלא תורה, ואין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם, דהינו שמסכים לוותר על רצונותיו הפרטיים, למען מטרה נעלית זו שיהיה שקוע בלימודו והכוונה ב – 2 בחינות א. שבשעה שלומד ישכח מכל ענייני העולם ויחשוב כאילו כל העולם מסביבו מת ואין לו אלא תורתו וכדרך שדרשו על הפס' "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד" – כי בשעה שנמצא האדם בית המדרש שהוא האוהל מועד של ימינו צריך שיהיה בבחינת "וכל אדם לא יהיה" – שירגיש כאלו אף אחד אינו נמצא שם מלבד הקב"ה. ב. גם ביציאתו מבית המדרש ובכל מקום שהולך יהא שקוע בתורה ולכן נמשלה התורה לאוהל ולא בית כי את האוהל אדם לוקח לכל מקום שהולך – אם בחוקותי תלכו...

וכך הסביר הסבא מקלם ההבדל בין קלות ראש – שראשו קל להסתובב ולהביט על כל דבר, ומאידך כובד ראש – שראשו כבד, ולא בנקל הוא מטה ראשו להסתכל לצדדיו...



"את והב בסופה" – הגמ' בקידושין ל': אומרת, "אמר ר' חייא בר אבא אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד (בבית מדרש אחד) נעשים אויבים זה לזה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה". שואל רבי יחזקאל אברמסקי, מנין נובעת עיקשותו של בן תורה שכאשר רוצים לדחות חידוש שחידש בדברי תורה, הוא נלחם עליו בכל נפשו ורורתח בריתחא דאורייתא עד שהגמ' אומרת שאפילו האב ובנו, הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים "אויבים זה את זה", ורק כאשר מגיעים למסקנה נעשים אוהבים זה את זה, כמו שדרשו חז"ל "את והב בסופה" כלומר, מלחמות ה' הבאות ע"י הלימוד, סופן להתקיים ב"את והב", היינו באהבה, שהואיל ואין מחלוקתם לשם התנצחות וקינטור אלא ששניהם מכוונים להוציא את הדבר לאמיתו, סופם להסכים לדעה אחת? הסביר הרב אברמסקי ומתרץ, כי שורש הדבר הוא, כיון שבן תורה שעמל ויגע לחדש בתורה, הופך החידוש והסברא לחלק מליבו וגופו, ואם מנסים לשבור ולפרוק את חידושו, הוא מרגיש כאילו פוגעים באבר מאבריו, הוא נאבק על סברתו כמו על ציפור נפשו. זהו בן תורה אמיתי, שהתורה שלמד נעשית עצם מעצמיו ובשר מבשרו.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com